

Zaak C-550/19

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

17 juli 2019

Verwijzende rechter:

Juzgado de lo Social nº 14 de Madrid (arbeidsrechter, rechtbank nr. 14, Madrid, Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

4 juli 2019

Verzoekende partij:

EV

Verwerende partijen:

Obras y Servicios Públicos, S.A.

Acciona Agua, S.A.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Vordering van EV tot erkenning van zijn anciënniteit vanaf de sluiting van zijn eerste arbeidsovereenkomst met Obras y Servicios Públicos, S.A., en tot erkenning van zijn hoedanigheid van werknemer met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Het verzoek heeft een tweeledig voorwerp: enerzijds de verenigbaarheid van artikel 24 van de collectieve arbeidsovereenkomst voor de bouwnijverheidssector met clause 4, lid 1, van de door het EVV, de Unice en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, gelet op het feit dat in voornoemd artikel wordt bepaald, als uitzondering op de nationale regeling, dat werknemers met een vaste arbeidsovereenkomst voor één werk niet

de hoedanigheid van werknemer met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd kunnen verkrijgen, en anderzijds de verenigbaarheid, met artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/23, van artikel 27 van die collectieve arbeidsovereenkomst, waarin wordt bepaald, als uitzondering op de nationale regeling, dat bij een overgang van personeel ten gevolge van de wijziging van de onderneming die een opdracht uitvoert, de nieuwe onderneming of entiteit uitsluitend de rechten en verplichtingen van de werknemers met een vaste arbeidsovereenkomst voor één werk moet eerbiedigen die voortvloeien uit de laatste door de werknemer met de vorige onderneming gesloten arbeidsovereenkomst.

Prejudiciële vragen

– Eerste vraag:

Moet clause 4, lid 1, van de door het EVV, de Unice en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, die in het Unierecht is opgenomen bij richtlijn 1999/70 van de Raad en richtlijn 2001/23, aldus worden uitgelegd dat in artikel 24, lid 2, van de collectieve arbeidsovereenkomst voor de bouwnijverheidssector wordt bepaald dat ongeacht de duur van de algemene arbeidsovereenkomst voor één werk, het bepaalde in artikel 15, lid 1, onder a), eerste alinea, ET (Estatuto de los Trabajadores; werknemersstatuut) niet van toepassing is, waardoor werknemers de hoedanigheid van „vaste werknemer voor één werk” behouden, zowel in deze omstandigheden als bij een opvolging van ondernemingen als bedoeld in artikel 44 ET of in geval van subrogatie als bedoeld in artikel 27 van die collectieve arbeidsovereenkomst, wanneer er geen objectieve reden bestaat die een afwijking van de nationale wetgeving rechtvaardigt en artikel 15, lid 1, onder a), ET bepaalt dat „*[d]ergelijke overeenkomsten [...] een maximale duurtijd van drie jaar [hebben], die met twaalf maanden kan worden verlengd bij nationale sectorale collectieve arbeidsovereenkomst of, bij gebreke daarvan, bij sectorale collectieve arbeidsovereenkomst op een lager niveau. Aan het einde van deze perioden krijgen de werknemers de status van vaste werknemers van de onderneming*”?

– Tweede vraag:

Moet clause 4, lid 1, van de door het EVV, de Unice en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, die in het Unierecht is opgenomen bij richtlijn 1999/70 van de Raad en richtlijn 2001/23, aldus worden uitgelegd dat artikel 24, lid 5, van de collectieve arbeidsovereenkomst voor de bouwnijverheidssector bepaalt dat [het afsluiten van] twee of meer vaste arbeidsovereenkomsten voor één werk met dezelfde onderneming of groep van ondernemingen in de periode en gedurende de termijn die zijn vastgesteld in artikel 15, lid 5, ET, en voor verschillende arbeidsplaatsen, niet leidt tot verwerving van het in die bepaling bedoelde statuut, zowel in deze omstandigheden als bij een opvolging van ondernemingen als bedoeld in artikel 44 ET of in geval van subrogatie als bedoeld in artikel 27 van die

collectieve arbeidsovereenkomst, wanneer er geen objectieve reden bestaat die een afwijking van de nationale wetgeving rechtvaardigt en artikel 15, lid 5, ET bepaalt dat „[o]nverminderd het bepaalde in de leden 1, onder a), 2 en 3, van het onderhavige artikel [...] het statuut van werknemer in vaste dienst [wordt] toegekend aan werknemers die binnen een periode van 30 maanden meer dan 24 maanden, al dan niet aaneengesloten, waren aangesteld om dezelfde of een andere functie te bekleden in dezelfde onderneming of dezelfde groep van ondernemingen, op basis van minstens twee overeenkomsten voor bepaalde tijd, hetzij rechtstreeks hetzij via terbeschikkingstelling door uitzendbureaus, onder dezelfde of verschillende contractuele voorwaarden voor bepaalde tijd. Dit is ook van toepassing in geval van rechtsopvolging of subrogatie door een andere onderneming krachtens de wet of bij collectieve overeenkomst”?

– Derde vraag

Moet artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/23 aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat overeenkomstig de collectieve arbeidsovereenkomst voor de bouwsector wordt uitgesloten dat de rechten en verplichtingen die moeten worden geëerbiedigd door de nieuwe onderneming of entiteit die de opdracht zal uitvoeren, **beperkt zijn tot uitsluitend de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de laatste door de werknemer met de vorige onderneming gesloten arbeidsovereenkomst**, wanneer er geen objectieve reden bestaat die een afwijking van de nationale wetgeving rechtvaardigt en artikel 44 ET voorziet in subrogatie in alle rechten en verplichtingen, zonder enige beperking tot de laatste arbeidsovereenkomst?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 1999/70/EG van de Raad van 28 juni 1999 betreffende de door het EVV, de UNICE en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd (PB 1999, L 175, blz. 43).

Raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, opgenomen in de bijlage bij richtlijn 1999/70. Clausule 4, punt 1.

Richtlijn 2001/23/EG van de Raad van 12 maart 2001 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen (PB 2001, L 82, blz. 16). Artikel 1 en artikel 3, leden 1 en 3.

Arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie:

Arrest van 14 september 2000, Collino en Chiappero, C-343/98, EU:C:2000:441, punten 51 en 52.

Arrest van 20 januari 2011, CLECE, C-463/09, EU:C:2011:24, punten 29, 35, 36 en 39.

Arrest van 6 september 2011, Scattolon, C-108/10, EU:C:2011:542, punt 75 en aldaar aangehaalde rechtspraak.

Arrest van 12 december 2013, Carratù, C-361/12, ECLI:EU:C:2013:830.

Arrest van 19 oktober 2017, Securitas, C-200/16, EU:C:2017:780, punten 23, 24, 26, 27 en 28.

Arrest van 11 juli 2018, Somoza Hermo en Ilunión Seguridad (C-60/17, EU:C:2018:559).

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Ley del Estatuto de los Trabajadores (wet op het werknemersstatuut; hierna: „ET”), waarvan de geconsolideerde tekst is goedgekeurd bij Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre (koninklijk wetgevingsbesluit 2/2015 van 23 oktober 2015) (BOE nr. 255 van 24 oktober 2015). Artikel 15, leden 1 en 6, en artikel 44.

Collectieve arbeidsovereenkomst voor de bouwnijverheidssector (hierna: „CAO”) (BOE nr. 232 van 26 september 2017, blz. 94090). Artikel 24, leden 2 en 5, en artikel 27.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 EV heeft sinds 8 januari 1996 een – vanaf 24 januari 1997 aaneengesloten – reeks tijdelijke voltijdse arbeidsovereenkomsten gesloten met Obras y Servicios Públicos, S.A. Zijn meest recente arbeidsovereenkomst dateert van 1 januari 2014 en loopt nog. In de opvatting van Obras y Servicios Públicos, S.A. heeft EV een anciënniteit vanaf 1 januari 2014.
- 2 Op 3 oktober 2017 werd de onderneming Acciona Agua, S.A., waaraan het contract getiteld „Actuaciones urgentes de renovación y reparación en la red de abastecimiento y reutilización de Canal de Isabel II Gestión SA” (spoedeisende renovatie- en reparatiewerkzaamheden aan het watervoorzienings- en hergebruiksnetwerk van Canal de Isabel II Gestión S.A. (hierna: „dienstencontract”) was gegund, gesubrogeerd in de arbeidsovereenkomst met EV.
- 3 Eerder, op 5 september 2017, had EV een vordering ingesteld tegen zijn werkgever, Obras y Servicios Públicos, S.A., en Acciona Agua, S.A., waarin hij verzocht om erkenning van zijn anciënniteit vanaf 8 januari 1996 en van zijn arbeidsbetrekking als een arbeidsbetrekking voor onbepaalde tijd.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 4 In het verzoek om een prejudiciële beslissing worden de argumenten van partijen niet weergegeven.

Korte uiteenzetting van de motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 5 De onderhavige zaak betreft een vaste arbeidsovereenkomst voor één werk, een tijdelijke arbeidsovereenkomst die specifiek is voor de bouwnijverheidssector. Deze arbeidsovereenkomst wordt gesloten voor een concreet werk, ongeacht de duur daarvan, en vormt een uitzondering op de normale regeling inzake arbeidsovereenkomsten voor werken of diensten zoals neergelegd in artikel 15, lid 1, ET en op de algemene regeling inzake tijdelijke arbeidsovereenkomsten zoals neergelegd in artikel 15, lid 5, ET, in welke bepalingen een maximale duur van de arbeidsovereenkomsten is vastgesteld, na het verstrijken waarvan de werknemer een vaste arbeidsovereenkomst (voor onbepaalde tijd) krijgt. Bovendien stelt de vaste arbeidsovereenkomst voor één werk een limiet aan de anciënniteit van de werknemer in geval van een overgang van ondernemingen. Dit is ook in geding in de onderhavige zaak.
- 6 Alvorens nader in te gaan op de prejudiciële vragen, vraagt de verwijzende rechter zich af of richtlijn 1999/70 van toepassing is op de onderhavige zaak. Volgens de verwijzende rechter is die richtlijn van toepassing, omdat de arbeidsovereenkomst voor één werk een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd is, en hij herinnert eraan dat in het arrest Carratù is geoordeeld dat clause 4, lid 1, van de raamovereenkomst inhoudelijk gezien onvoorwaardelijk en voldoende nauwkeurig is om door een particulier voor een nationale rechter te worden ingeroepen.
- 7 Met betrekking tot de eerste prejudiciële vraag is de verwijzende rechter van oordeel dat artikel 1, lid 1, van richtlijn 2001/23 aldus moet worden uitgelegd dat deze richtlijn van toepassing is op een situatie waarin een overeenkomst voor de verrichting van bouwnijverheidsdiensten is gesloten met een onderneming en er met het oog op de verrichting van die diensten een nieuwe overeenkomst is gesloten met een andere onderneming die, op grond van een CAO, een – wat aantallen en deskundigheid betreft – wezenlijk deel van het door de eerste onderneming voor de verrichting van die diensten ingezette personeel overneemt wanneer de activiteit hoofdzakelijk op de arbeidskrachten steunt.
- 8 In artikel 1, lid 1, onder a), van richtlijn 2001/23 wordt bepaald dat deze richtlijn van toepassing is op de overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen op een andere ondernemer ten gevolge van een overdracht krachtens overeenkomst of een fusie.
- 9 Volgens de verwijzende rechter volgt uit vaste rechtspraak dat de strekking van dat artikel niet alleen naar de letter mag worden bepaald. Richtlijn 2001/23 is

immers van toepassing telkens wanneer in het kader van contractuele betrekkingen een wijziging plaatsvindt van de natuurlijke of rechtspersoon die verantwoordelijk is voor de exploitatie van de onderneming en die als werkgever verplichtingen aangaat jegens de werknemers van de onderneming. Voor de toepasselijkheid van richtlijn 2001/23 is het niet noodzakelijk dat er rechtstreekse contractuele betrekkingen bestaan tussen de vervreemder en de verkrijger, aangezien de overdracht kan gebeuren via een derde.

- 10 Anderzijds is richtlijn 2001/23, ingevolge artikel 1, lid 1, onder b), ervan slechts van toepassing op overgangen „met het oog op voortzetting van een al dan niet hoofdzakelijk economische activiteit, van een economische eenheid die haar identiteit behoudt, waaronder een geheel van georganiseerde middelen wordt verstaan”.
- 11 Volgens het Hof van Justitie moet, om te bepalen of daadwerkelijk aan deze voorwaarde is voldaan, rekening worden gehouden met alle feitelijke omstandigheden die de betrokken transactie kenmerken, met name met de aard van de betrokken onderneming of vestiging, waaruit volgt dat het belang dat aan de verschillende criteria moet worden toegekend noodzakelijkerwijs verschilt naargelang van de uitgeoefende activiteit, en zelfs van de productiewijze of de bedrijfsvoering in de betrokken onderneming, vestiging of onderdeel daarvan.
- 12 Voor zover in bepaalde sectoren waarin de arbeidskrachten de voornaamste factor zijn bij de activiteit, een groep werknemers die duurzaam een gemeenschappelijke activiteit verricht, een economische eenheid kan vormen, kan een dergelijke eenheid haar identiteit ook na de overgang behouden wanneer de nieuwe ondernemer niet alleen de betrokken activiteit voortzet, maar ook een wezenlijk deel – naar aantal en deskundigheid – van het personeel overneemt dat zijn voorganger speciaal voor die taak had ingezet. In dat geval verwerft de nieuwe ondernemer namelijk het georganiseerde geheel van elementen waarmee hij de activiteiten of bepaalde activiteiten van de overdragende onderneming duurzaam kan voortzetten.
- 13 In de opvatting van de verwijzende rechter kan een activiteit als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, worden beschouwd als een activiteit waarbij arbeidskrachten de voornaamste factor zijn, en kan een groep werknemers die duurzaam een gemeenschappelijke renovatie- en reparatieactiviteit verricht bijgevolg een economische eenheid vormen.
- 14 Daarenboven moet die eenheid na de betrokken transactie ook nog haar identiteit behouden. De verwijzende rechter is de opvatting toegedaan dat, aangezien de werknemer vanaf 1996 diensten verrichte voor Obras y Servicios Públicos, S.A. en gelet op de subrogatie ten gunste van Acciona Agua, S.A., dat de werknemers van het dienstencontract heeft overgenomen, de identiteit van een economische eenheid als die welke aan de orde is in het hoofdgeding, die hoofdzakelijk op de arbeidskrachten steunt, kan worden behouden indien de verkrijger een wezenlijk deel van het personeel van die eenheid overneemt. Aangezien dat het geval is, is

richtlijn 2001/23 onverkort van toepassing, naar analogie met het arrest Somoza Hermo en Ilunión Seguridad.

- 15 Met betrekking tot de tweede vraag merkt de verwijzende rechter het volgende op. In de eerste plaats heeft het geschil betrekking op tijdelijke werknemers, die voor de toepassing van clause 4 van richtlijn 1999/70 als vergelijkbaar moeten worden beschouwd.
- 16 In de tweede plaats is het voorwerp van de vergelijking een arbeidsvoorwaarde: indien artikel 15 ET zou worden toegepast op tijdelijke werknemers in de bouwnijverheidssector, zou de anciënniteit van verzoeker moeten worden vastgesteld op grond van de eerste arbeidsovereenkomst, en niet op grond van de laatste arbeidsovereenkomst, zoals in artikel 24, lid 5, van de CAO wordt bepaald, en zou zijn status van werknemer in vaste dienst moeten worden erkend.
- 17 Het Hof van Justitie heeft reeds geoordeeld dat het doel van richtlijn 2001/23 erin bestaat om, voor zover mogelijk, de voortzetting van arbeidsovereenkomsten of arbeidsbetrekkingen met de verkrijger te waarborgen, zonder wijzigingen, teneinde te voorkomen dat de betrokken werknemers louter ten gevolge van de overgang in een minder gunstige positie terechtkomen en om te zorgen voor een juist evenwicht tussen de belangen van de werknemers enerzijds en die van de verkrijger anderzijds.
- 18 Bij het uitleggen van dat evenwicht heeft het Hof van Justitie in punt 51 van het arrest Collino en Chiappero geoordeeld dat de verkrijger gehouden is om bij de berekening van de rechten van financiële aard alle dienstjaren die het overgenomen personeel heeft vervuld, in aanmerking te nemen, voor zover die verplichting voortvloeit uit de arbeidsverhouding van dit personeel met de vervreemder en overeenkomstig de in het kader van die arbeidsverhouding overeengekomen voorwaarden.
- 19 De CAO beperkt derhalve het recht van werknemers op duurzame arbeid door het bepaalde in artikel 15, lid 1, ET niet toe te passen, hetgeen niet strookt met de vereisten van richtlijn 1999/70.
- 20 In artikel 3, lid 1, eerste alinea, van richtlijn 2001/23 is het beginsel vervat dat de rechten en verplichtingen die voor de vervreemder voortvloeien uit de op het tijdstip van de overgang bestaande arbeidsovereenkomst of arbeidsbetrekking, op de verkrijger overgaan. Volgens artikel 3, lid 1, tweede alinea, kunnen de lidstaten bepalen dat de vervreemder en de verkrijger na het tijdstip van de overgang hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die vóór het tijdstip van de overgang voortvloeien uit een op het tijdstip van de overgang bestaande arbeidsovereenkomst of arbeidsbetrekking.
- 21 Te dien aanzien wordt in artikel 44, lid 1, ET bepaald dat *„[d]e overgang van een onderneming, vestiging of zelfstandige productie-eenheid daarvan [...] niet automatisch [leidt] tot beëindiging van de arbeidsbetrekking; de nieuwe werkgever treedt in de uit de arbeidsovereenkomst en de sociale zekerheid*

voortvloeiende rechten en verplichtingen van de vorige werkgever, met inbegrip van de pensioenverplichtingen, onder de in de toepasselijke bijzondere regeling gestelde voorwaarden en, in het algemeen, in alle verplichtingen inzake aanvullende sociale bescherming die de vervreemder is aangegaan”. Bijgevolg is artikel 24 van de CAO volgens de verwijzende rechter in strijd met artikel 3, lid 1, eerste alinea, van richtlijn 2001/23, gezien het feit dat de uit de anciënniteitsrechten van werknemers voortvloeiende verplichtingen van de verkrijger in de CAO worden uitgesloten. Volgens die CAO wordt immers uitsluitend de laatste arbeidsovereenkomst van de werknemer in aanmerking genomen, en niet de gehele betrekking met de werknemer die inherent is aan de arbeidsovereenkomst die voor de uitvoering van het dienstencontract is gesloten. Anderzijds voorziet de tweede alinea van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/23 in een mogelijke hoofdelijke aansprakelijkheid van de vervreemder en de verkrijger, zodat een antwoord van het Hof van Justitie noodzakelijk is.